

blot de handle, som de bør handle. Man finder hos Mængden en stor Agtelse for nedarbejde Nødtigheder og Hensyn til andre Folks "Goder". Det klinger, siger jeg, som en bitter Ironi, naar man hører, efter den rige Erfaring, vi have havt i adskillige Aar, Sætninger som disse. Vi have dog seet her, at medens man den ene Dag klager over Dvergreb, naar man sidder i Minoriteten, saa forstaaer man, naar man er i Majoriteten, at benytte Magten og udøve Tryk og Vilkaarlighed tilfold stærkere end den, man klagebe over. Jeg siger ikke, at Folk i det Hele forsætlig tilside sætte Andres Interesser, at Mængden navnlig forsætlig tilside sætter Andres Interesse; jeg siger kun dette, og det skal jeg ikke fragaae, hvad der end bliver fremført, at ethvert Menneske med skarpest Die seer paa sine egne Interesser, seer klarere det, som er hans eget Tarv og hans Nærmeftes Tarv, end deres Tarv, der staae ham fjernere. Dette er ganske vist saa, og det er saa godt Tilfældet med den ene Klasse som med den anden. Naar det nu er saa, at Mængden ved en Valglov bliver ubetinget herffende, og Mængden, der bidrager det forholdsvis Mindre, klarest seer egen Interesse, men ikke deres Interesse, der bidrage meget mere, uden at opnaae mere for deres større Bidrag; thi det er ubestrideligt, at Alle i en Commune omtrent nyde lige godt af de Goder, der skaaes, medens nogle bidrage mindre og andre stærkere (Tscherning: Ikke mindre, men stærkere, det er Tingen!), da vil der saare let skee Dvergreb. Jeg er forvisset om, at naar man lægger Magten til at ordne de materielle Interesser og foretage det, der er vigtigt, navnlig Rigningen i de lavest Bessattebes Haand, da ville de arbejde for egen Interesse og naturligt komme til at ramme stærkt de høiere Bessattebe. Nu er Spørgsmaalet, om man overhovedet skal opstille Garantier; at Grundeieendom ikke i og for sig giver Sikkerhed for Kundskab og Indsigt, deri er jeg enig med Ordføreren, men man har nu engang opstillet dette Princip, fordi man har troet paa denne Maade at faae en nogenlunde rimelig Fordeling af Magten. Nu forlader man det, man forlader det med Rette, men kan man derefter gaae saa dybt ned, at man lægger hele Magten hos

de lavest Bessattebe og overlader til dem at bestemme, hvorvidt de høiere Bessattebe skulle have et Ord at sige eller ikke? Det er vel saa, at der gives visse Exempler paa Mænd, der ved Arbejde for Communen og ved personlige Opoffrelser vinde Indflydelse; men disse ville være Undtagelser. De, der stærkest ville smigre for Interesserne, ville naturlig blive valgte af Mængden til at styre, til at foretage Rigninger og overhovedet arbejde i den Retning, hvorved de formeentlig ville fremme Mængdens Tarv. Der er nu engang opstillet en Garanti i den communale Lov for Landet, som Rigsdagen har givet sit Stempel — hvorfor fravige det Princip, deri findes? Jeg kan ikke indsee, at der er nogen Grund til at handle anderledes nu end i 1855, og jeg troer ikke, at den sidste ærede Taler virkelig vil paastaae, at det, vi have oplevet her i Landet, skulde tale for den Anskuelse, at den Bemidlebe, den Begavede, den hæderlige Charakter, den, der ved sin hele Stilling rager frem over Mængden, som saadan skulde udøve nogen betydelig Magt; vor Erfaring er en anden; det er muligt, at det ved en høiere Oplysning, og naar det politiske Liv klarer, da vil stille sig anderledes; men jeg troer, at den Tid er fjern, og at der maa skee en Udvikling af Sædernes ligesaa meget som af det politiske Liv, forinden man kan vente et saadant Resultat. Jeg troer, at Slægten maa opdrages i en constitutionel Skole, for at dette kan opnaaes; under den nuværende Slægt troer jeg ikke, det vil naaes; der skal en lang, bitter og alvorlig Erfaring til for at naae det, der i politisk Henseende er bedst og meest hensigtsbærende.

Indenrigsministeren: Jeg troer, at man kan komme til en meget vid Valgret i Kjøbstadcommunerne, fordi Alt, hvad det der handler sig om, er hvert enkelt Samsfundsmedlem saa nær, er saa nær hans Die, Opfatning og Tanke, og saa nær hans Pengelasse, at selv den mindst Bessattebe vil vel vide at tage Vare derpaa; men jeg troer paa den anden Side, at man maa komme gradvis dertil. Jeg troer, at man i Communesamfundet, hvor det Tilvante har saa stor Betydning, ikke bør gjøre store Spring paa eengang fra det, hvortil Sam-